

DICHTER ^{OP}_{DE} DICHTER

DE NIEUWSKRANT VAN ARS POETICA

"Aut prodesse volunt aut delectare poetae." -Horatius ♦ 2020 - nummer 2

NADER TOT U

De vorige nieuwskrant had de bedoeling de draad weer op te pakken en meer regelmaat in het verschijnen ervan te bewerken. Ook het overzicht over 2019 had te lang op zich laten wachten. Het tweede deel was mede door de gevoelde noodzaak weer een nieuwskrant te laten verschijnen van een mindere kwaliteit dan ik had gewenst. Het besproken onderwerp zal voor velen geen echt nieuws bevat hebben. Het omschrijft de uitwerking van de secularisering van de maatschappij in West-Europa in de letterkunde.

In deze nieuwskrant de bespreking van een wat specifiekere gegeven waarvoor ik graag naar het volgende deel verwijs. Tot slot in dit deel vermeld ik nog een kleine wijziging in de opmaak van de twee sites: op beide is de zoekfunctie toegevoegd. Dit stond al in de planning, maar een lezer maakte mij op dit manco opmerkzaam waardoor er weer vaart kwam in de realisering ervan. Deze lezer zij dank gezegd.

詩藝

DICHTER^{OP}_{DE} DICHTER

DE NIEUWSKRANT VAN ARS POETICA

"Aut prodesse volunt aut delectare poetae." -Horatius ♦ 2020 - nummer 2 ♯

VERDER LEZEN...

CHINA IN DE NEDERLANDSE LETTERKUNDE VAN DE 17 DE EEUW

Aanleiding voor het kiezen van dit onderwerp was het feit dat ik bij de selectie van de gedichten in week 24 Vondel had opgevoerd en ik zo ook op zijn toneelstuk Zungchin stuitte dat handelt over de laatste keizer van de **Ming dynastie**. (1368-1644).

Aanvankelijk had ik voor ogen China en de Nederlandse literatuur door de eeuwen heen als onderwerp te nemen. Daarvoor zou stof genoeg zijn. In de 20 e eeuw vonden vele auteurs inspiratie in China. Om er enkele te noemen: Slauerhoff, Couperus, Borel, Schotman, van Gulik en Waskowsky. Stof genoeg werd teveel stof en gekozen is voor een beperking tot de 17 de eeuw.

In China waren al vanaf het einde van de zestiende eeuw missionarissen uit de orde der Jezuïeten werkzaam. In Nederland was er belangstelling voor China vanuit de VOC. Dit leidde tot enkele gezantschappen.

afb. 1

De Latijnse tekst is uit de Aeneis van Vergilius (2, 324):
"De laatste dag en de overmijdelijke tijd is gekomen".

afb. 2

Abraham Ortelius, kaart van China, 1584.

DICHTER^{OP}_{DE} DICHTER

DE NIEUWSKRANT VAN ARS POETICA

"Aut prodesse volunt aut delectare poetae." -Horatius ♦ 2020 - nummer 2

VERDER LEZEN...

De eerste Nederlander die China met eigen ogen zag was Dirck Pomp (1592) aan boord van een Portugees schip. De gezantschappen van de VOC brachten verslag uit o.a. in 1665 Johan Nieuhof, een handelaar werkzaam in diverse werelddelen, ingehuurd door de VOC. Ook de Chinese cultuur trok de aandacht: in 1675 verscheen de eerste Europese vertaling van **Confucius** van de hand van Pieter van Hoorn, een buskruitfabrikant die na verkoop van zijn bedrijf zich in Batavia vestigde. Deze (fragmentarische) uitgave is geschreven op basis van de Latijnse vertaling die Vlaamse jezuïeten hadden gemaakt. Van Hoorn onderstreept in zijn bewerking de tegenstelling tussen "rijkdom" en "deugd".

afb. 3 Anonim (Chinees),
Een Nederlander, prent in: Snacai tuihui, 1609

afb. 4 Anonim (plateelbakkerij De Metaale Pot), Bord van faience, 1691, 1724, d 23cm.

DICHTER ^{O P} _{D E} DICHTER

DE NIEUWSKRANT VAN ARS POETICA

"Aut prodesse volunt aut delectare poetae." -Horatius ♦ 2020 - nummer 2

VERDER LEZEN...

Terug naar de literatuur.

De toenmalige hoogleraar sinologie in Leiden Wilt Idema schreef in 1999:

"De berichten over de val van de Ming-dynastie (1368-1644) en de verovering van China door de Mantsjoes, in vergelijking met de Chinezen zo gering in aantal, maakten overal in Europa grote indruk. Toen eenmaal een uitvoeriger verslag van die gebeurtenissen beschikbaar kwam door de publicatie van **Martino Martini's** *De Bello Tartarico historia* (1654), inspireerde de zelfmoord van de laatste keizer van de Ming niet alleen de oude en katholieke Vondel tot zijn *Zungchin*, of *Ondergang der Sineesche Heerschappije* (1667), maar ook de jonge Antonides van der Goes tot zijn *Trazil*, een bombastische draak van jewelste."

De volledige tekst van Idema is **hier** te vinden.

"*Trazil*" werd geschreven in 1666 en Vondel was toen bezig met zijn toneelstuk over hetzelfde onderwerp, de ondergang van de Ming-dynastie. Hij hoorde over de activiteiten van Van der Goes en de twee dichters raakten bevriend. Vondel nam als blijk van waardering enige zinssneden van de ander over in zijn toneelstuk. Het toneelstuk van Vondel beschrijft de val van de laatste keizer van de dynastie, Chongzhen. Deze pleegde zelfmoord nadat de rebellenleider Li Zicheng de macht overnam. Deze werd echter weer verdreven door de Manchu, die de **Qing dynastie** stichtten. Deze laatste episode wordt door van der Goes in *Trazil*, de naam die hij Li Zicheng geeft, beschreven. Waarom hij die naamsverandering heeft doorgevoerd is onduidelijk.

afb.5 De Latijnse tekst is uit de *Aeneis* van Vergilius (2, 263): "De stad die geheerst heeft gedurende vele jaren, ging ten onder" (ook het motto van de Gysbrecht van Aemstel van Vondel).

DICHTER ^{O P}_{D E} DICHTER

DE NIEUWSKRANT VAN ARS POETICA

“Aut prodesse volunt aut delectare poetae.” -Horatius ♦ 2020 - nummer 2

VERDER LEZEN...

De belangrijkste bronnen voor de dichters waren de bovengenoemde missionarissen. Vondel schreef zijn stuk vanuit de positie van de katholieke missie.

Van der Goes gebruikte waarschijnlijk ook andere bronnen. Hij vindt namelijk religie geen middel om de wereld te veroveren. Hij laat in het derde bedrijf de Chinese “aartspriester” (pagina 29-30 in de [link](#)) het optreden van missionarissen in Mexico en Peru laken om de jezuïeten terecht te wijzen. Er zijn dus duidelijk verschillen tussen de twee schrijvers. Waar Vondel schrijft over de onwrikbaarheid van de macht der religie, schrijft Antonides van der Goes over macht tegen macht, machtsstrijd zagezegd.

Zoals boven vermeld nam de belangstelling voor China in de loop van de eeuw af en ook de toegang tot China werd beperkter na de val van de Mingdynastie. In 1661 verloor de VOC Taiwan (Formosa) aan Ming opstandelingen, waaraan in de 18 de eeuw nog een aantal toneelstukken werden gewijd.

afb.1 : ‘Uit “De Werken van Vondel,deel X”, 1937’

afb. 2,3,4 : ‘Uit “[Barbaren & Wijsgeren](#) Het beeld van China in de Gouden Eeuw” Weststeijn en Jonker, 2017’

afb. 5 : ‘Uit “Alle de Gedichten van J. Antonides van der Goes Sesde druk”, 1748’